

Datum 2026-03-18
Diarienummer 2026-2602

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta, KN2026/00195

Miljöförvaltningens synpunkter

Klimat- och näringslivsdepartementet har gett Göteborgs Stad möjlighet att senast 30 mars 2026 yttra sig över Naturvårdsverkets delredovisning av uppdraget att se över vilka arter som bör vara nationellt fridlysta, KN2026/00195. Stadsledningskontoret har översänt remissen till miljö- och klimatnämnden för direktbesvarande till departementet.

Bedömning av föreslagna kriterier för fridlysning

Naturvårdsverket beskriver i konsekvensutredningen att regeringens föreslagna kriterier innebär att inte alla hotade arter som är relevanta för fridlysning omfattas, vilket riskerar att skyddet blir otillräckligt för att motverka hotbilden för många arter.

Miljöförvaltningen delar denna bedömning och ser en tydlig risk i att enbart inkludera arter som rödlistats som starkt hotade (EN) eller akut hotade (CR). Om rödlistan ska användas som grund för fridlysningsbestämmelserna bör även arter klassade som sårbara (VU) kunna ingå. Redan vid kategorin starkt hotad (EN) är en art nära att bli utrotad. Att vänta med skydd tills arterna nått denna nivå innebär att åtgärder riskerar att komma för sent. Förvaltningen anser därför att även arter inom kategorin starkt hotad (EN), ska omfattas av ett starkare skydd genom att brevid arter i kategorin akut hotad (CR) undantas från möjligheten till dispens enligt 9 §. Det finns således en risk att de föreslagna förändringarna av fridlysningsbestämmelserna inte medför ett heltäckande artskydd. Negativa effekter för arter och ekosystem riskerar att få konsekvenser, både ekologiskt och samhälleligt. Detta understryker vikten av att fridlysningsbestämmelserna utformas så att de ger ett tillräckligt och långsiktigt skydd för hotade arter.

Undantag från fridlysningsbestämmelserna för pågående markanvändning

I de föreslagna kriterierna finns ett undantag från fridlysningsbestämmelserna för pågående markanvändning. Mot bakgrund av att exempelvis skogs- och jordbruk utgör hot mot ett stort antal arter, bör det därför utredas vidare om undantag från fridlysningsreglerna bör kunna ges för denna typ av åtgärder. Bland de arter som Naturvårdsverket föreslår för fridlysning finns bland annat ett stort antal arter, både klassade som akut hotade och starkt hotade, inom flera artgrupper vars främsta hot är rationellt skogsbruk. Om undantagen ska finnas kvar bör därför antalet arter som exkluderas från undantagsmöjligheterna utökas. Arterna som är klassade som starkt hotade (EN) får genom det nya regelverket för fridlysning ett mindre starkt skydd mot pågående markanvändning än arter i den högsta rödlistekategorin (CR), trots att dessa arter inte heller är långt från utrotning.

Föreslagen artlista och ytterligare arter som bör övervägas

Det är positivt att arter såsom ål, flodpärlmussla och alkonblåvinge föreslås omfattas av fridlysning. Ål och alkonblåvinge är två av Göteborgs Stads prioriterade ansvarsarter, vilket gör ett stärkt skydd särskilt angeläget.

Det finns flera arter som inte är rödlistade som EN eller CR, men som förekommer i små och sårbara populationer, men som trots detta skulle kunna vara aktuella för fridlysning. Ett exempel är knölnate, som föreslås utgå ur regleringen. Att arten inte rödlistats i en högre kategori kan bero på att populationerna varit stabila över tid, trots att de är få och små. För sådana arter kan enstaka händelser, få stora konsekvenser för artens överlevnad om delpopulationer slås ut. Miljöförvaltningen vill därför lyfta vikten av att denna typ av arter också omfattas av fridlysningsbestämmelserna, samt att det i samband med att arter föreslås tappa sitt fridlysningskydd bör göras en konsekvensbedömning för varje art. En sådan bedömning bör tydligt redovisa vilka risker ett borttaget skydd innebär. Även ålgräs (*Zostera marina* och *Zostera noltii*) är arter som bör utredas för fridlysning. Arterna uppnår inte rödlistekategori EN eller CR, skulle kunna uppfylla kriterium 1.2 eftersom arterna lyfts av både OSPAR och HELCOM och inte främst hotas av fiske eller jakt. För Göteborgs Stad är arterna prioriterade ansvarsarter och skyddsbehovet är stort längs hela kusten.

Flera av de arter som föreslås fridlysnas är svåra att känna igen för allmänheten och även för yrkesverksamma. Detta innebär en betydande risk för oavsiktlig skada. Det blir särskilt svårt att upprätthålla kunskap om fridlysta arter om artlistorna förändras ofta. För att säkerställa att fridlysningen får avsedd effekt krävs därför att informationsinsatser prioriteras.

Kommunernas ansvar i planering och hantering av fridlysta arter

Kommuner behöver beakta nya fyndlokaler för fridlysta arter i både översikts- och detaljplanering. Det är ännu oklart hur den föreslagna artlistan kommer att påverka planeringsprocesserna, men viss påverkan bedöms sannolik. För att säkerställa en robust och effektiv hantering av artskyddsfrågor krävs därför att kommuner får tillgång till metodstöd och klargörande tolkningar för hur fridlysning ska integreras i den kommunala planeringen.

Konsekvenser av minskat automatiskt artskydd och kommuners arbete med formellt områdesskydd

Naturvårdsverket konstaterar att de 255 föreslagna arterna förekommer på tusentals lokaler och att områdesskydd därför inte är ett rimligt alternativ till fridlysning, då det skulle bli både kostnads- och tidskrävande samt endast omfatta kända lokaler. Miljöförvaltningen delar denna bedömning och vill därför framhäva att fridlysning utgör ett nödvändigt verktyg som ger ett generellt och platsoberoende skydd för både kända och okända förekomster och därmed stärker det långsiktiga bevarandet av hotade arter.

Fridlysning av viktiga arter i dag fungerar som ett automatiskt och tvingande skydd, vilket innebär att arterna ges ett grundläggande bevarande utan att kommunerna behöver initiera särskilda områdesskydd. Det aktuella förslaget innebär dock en minskning av antalet fridlysta arter jämfört med nuvarande reglering. Miljöförvaltningen bedömer att detta kan leda till ett ökat ansvar för kommuner att själva säkerställa skyddet för arter som inte längre omfattas av fridlysning, samt en ökad risk att betydelsefulla arter förbises i stadsutvecklingsprocesser. Det finns även en risk för ökade kostnader som en indirekt

följd av att viktiga arter förlorar sitt juridiska skydd, såsom resursbehov för att bilda områdesskydd och vidta kompensationsåtgärder. Ett minskat automatiskt skydd kan därmed innebära en betydande ekonomisk och organisatorisk belastning för kommuner.

Ärendet har handlagts av:

Julia Johansson
Miljöutredare

E-post: julia.johansson@miljo.goteborg.se
Telefon: 031-368 38 49